

ДВОСТУЛКОВІ МОЛЮСКИ РОДИНИ PISIDIIDAE (MOLLUSCA, BIVALVIA) У ВОДОЙМАХ ВОЛИНСЬКОГО ПОЛІССЯ**Л. В. Билина, Л. М. Шевчук**

Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

Українське Полісся – це територія, що має густу гідрографічну мережу, сильно змінену діяльністю людини через меліоративні роботи та створення водосховищ. Відповідно до фізико-географічного районування України у межах Поліської провінції виділяють фізико-географічну область Волинське Полісся як найбільш зволожену, заболочену та залісену територію. Волинське Полісся характеризується густою річковою мережею, що включає у себе верхів'я Прип'яті та її допливи (Турію, Стир, Горинь та інші) [2]. Важливість дослідження цієї території обумовлена тим, що саме в межах Волинського Полісся значна частина територій охороняється, що передбачає зменшення антропогенного впливу на природні ландшафти та рослинний і тваринний світ. Саме тут розташовується Шацький національний природний парк та ряд заказників, що мають державне значення, частина цієї території входить до створюваної Смарагдової мережі. Саме тому дослідження у водоймах та водотоках цієї території моллюсків родини Pisidiidae вбачається край важливим, оскільки їх видовий склад, популяційні характеристики, а від так і можлива потреба в охороні в останні десятиліття не з'ясувались.

Матеріалом дослідження слугували двостулкові моллюски родини Pisidiidae (Mollusca, Bivalvia), які були зібрані влітку 2022 року у річках та струмках Волинського Полісся. Загалом нами обстежено 31 гідротоп, при цьому даних представників було виявлено у 23 з них (74% від загальної кількості обстежених), де було зібрано та проаналізовано 187 екземплярів моллюсків. М'якунів збирали вручну, використовуючи біологічне сито, що обумовлено переважно дрібними розмірами тварин. В місцях збору визначали щільність поселення, характер донних відкладів та глибину, на якій виявлено тварин. Для видової ідентифікації моллюсків використовувалися праці українських та закордонних малакологів [3-5].

За результатами проведеного дослідження у даному регіоні було виявлено 10 видів пізидіід: *Musculium lacustre* Müller, 1774, *Sphaerium rivicola* Lamarck, 1818, *S. nucleus* Studer, 1820, *Pisidium amnicum* Muller, 1774, *P. supinum* Schmidt, 1851, *P. pseudosphaerium* Falve, 1927, *P. subtruncatum* Malm, 1855, *P. tenuilineatum* Stelfox, 1918, *P. obtusale* Lamarck, 1818, *P. henslowanum* Sheppard, 1823.

Найбільш поширенішими видами були *S. rivicola*, *S. nucleus*, *Ms. lacustre* та *P. amnicum*. Вид *S. rivicola* було виявлено у 11 пунктах (частота трапляння 47%), *S. nucleus* – у 9 пунктах (частота трапляння 39%), *P. amnicum* та *Ms. lacustre* – у 4 пунктах (частота трапляння кожного 17%). Вони існували у річках (Прип'ять, Стир, Турія, Вижівка, Кизівка) та струмках на глибині від 10

до 50 см. Тварини зустрічалися на ділянках з піщаним, піщано-кам'янистим або піщано-мулистим дном. Види *S. rivicola*, *S. nucleus* та *Ms. lacustre* окрім того було виявлено у заростях макрофітів на глибині до 20 см, а *P. amnicum* надавав перевагу ділянкам з проточною водою. Щільність поселень молюсків коливалась від 3 до 45 екз./м². Вона була максимальною для виду *S. rivicola* – 45 екз./м², а мінімальною (3 екз./м²) для *Ms. lacustre*.

Менш поширеними були види *P. supinum*, *P. pseudosphaerium*, *P. subtruncatum*, *P. tenuilineatum*, *P. obtusale*, *P. henslowanum*. Види *P. supinum*, *P. pseudosphaerium*, *P. subtruncatum*, *P. tenuilineatum* та *P. henslowanum* було виявлено лише у 1 пункті (частота травляння 4%), а *P. obtusale* було виявлено у 3 пунктах (частота трапляння 13%). Дані представники оселялися переважно на ґрунтах піщаних або піщано-мулистих, їх було виявлено на глибині 10–15 см, на ділянках без макрофітів. Щільність поселення становила від 1 до 12 екз./м².

Порівняння результатів збору пізидід у Житомирському та Волинському Поліссі показало [1], що частота трапляння цих тварин у Волинському Поліссі є вищою (74%), ніж у Житомирському (39%). Це ж стосується і частоти трапляння кожного з видів. Однак, у Житомирському Поліссі виявлено 13 видів цих тварин, а у Волинському – 10. Отримані результати підтверджують необхідність продовження дослідження.

Література

1. Билина Л. В., Шевчук Л. М. Біологічне різноманіття двостулкових молюсків родини Кулькові (Mollusca: Bivalvia: Pisidiidae) річок Житомирщини. Біологічні дослідження – 2021 : зб. наук. пр. Житомир : “Євро-Волинь”, 2021. С. 123-125

2. Волинська область. *Енциклопедія Сучасної України*. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=27573 (Дата звернення 25.09.2022р.)

3. Стадниченко А. П. Фауна України. Перлівницеві. Кулькові (Unionidae, Pseudunioidea). Київ : Наук. думка, 1984. Т. 29. Вип. 9. 384с.

4. Korniushev A. V., Yanovich L. N., Melnichenko R. K. Artenliste der Süßwassermuscheln der Ukraine. Mit Bemerkungen über taxonomischen Status, Verbreitung und Gefährdungskategorien einiger Arten und Formen. ConchBooks : Friedrich Held Gesellschaft, 2002. S. 463–478.

5. Piechocki A. Dyduch-Falniowska A. Mięczaki (Mollusca), małże (Bivalvia). Fauna słodkowodna Polski, z. 7A – Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 1993. 202 p.